

Rehberliğin Tanımı ve Amacı

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ve REHBERLİK NEDİR?

Bireyin kendisini tanıması, sorunlarını çözmesi, ilgi ve yeteneklerine uygun kararlar alabilmesi için bu alanda uzman kişiler tarafından yürütülen hizmetlere psikolojik danışma ve rehberlik denilmektedir.

REHBERLİK VE REHBERLİĞİN AMACI

Rehberlik, bireyi tanımak ve kendisine tanıtmaktır. Kişinin kendi problemlerini kendisinin çözmesi, gerçekçi kararlar alması, yetenek ilgi ve isteklerini geliştirmesi, kendisiyle uyum içinde olması ve böylece kendini gerçekleştirebilmesi için yapılan sistemli, bilimsel ve profesyonel yardım sürecidir.

Rehberlik, her bireyin kendi ilgi, yetenek istek ve kişiliğinin kuvvetli ve zayıf yanlarını tanımasına yardım etmektir. Rehberliğin temel amacı "bireyin, kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir" şeklinde tanımlayabiliriz. Bundan yola çıkarak rehberliğin amacı ile ilgili şu maddeler sıralanabilir :

Rehberlik bireyin,

- 1.Kendini tanıması,**
- 2.Çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi,**
- 3.Gizil güçlerini geliştirmesi,**
- 4.Çevresine uyum sağlaması için ona yardım etmeyi amaçlar.**

Belirtilen bu amaçların ilk ikisi, bireyin çevresi ve kendisi hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi edinmesi gereğini vurgulamaktadır. Kendini tanıması ile, beden ve zihin yetenekleri, hoşlandığı ve hoşlanmadığı faaliyetleri, psikolojik ihtiyaçlarını, hayattan neler beklediğini, tutum ve değerlerini tanıması kastedilmektedir. Kişinin kendini tanımasına yardımcı olmak rehberliğin birinci işlevidir.

Bireye toplumda açık gelişme olanakları ve uyması gereken kurallar hakkında bilgi verme rehberliğin diğer işlevidir.

Bilgi Verme : Öğrenciyi; yetenek ve ilgilerine uygun okullar, programlar ve meslekler hakkında aydınlatma, ona görgü ve disiplin kuralları hakkında bilgi verme gibi faaliyetleri kapsar.

Yardım : Yardım kavramı ile kastedilen; tavsiye vermek, akıl öğretmek, bireyi doğru olduğu var sayılan bir hareket tarzını benimsemeye ve uygulamaya zorlamak olmayıp, ona çeşitli seçenekleri tanıtmak ve en uygun olanı seçmesi için gerekli değerlendirmeyi yapabilecek hale gelmesine çalışmaktır.

Yol Gösterme : Yol gösterme değil, yollar göstermedir. Çeşitli yolların avantajlı ve dezavantajlı yönleri tartışıp kendisine uygun olanı seçebilmede bireye yardımcı olmaktır.

Bu açıklamalardan yola çıkarak rehberliğin amacı olarak belirtilen " Kendini gerçekleştirme" nin tanımını yapabiliriz.

Kendini Gerçekleştirme : Bireyin, kendini anlaması, problemlerini çözebilmesi, kendine uygun seçimler yaparak gerçekçi kararlar alabilmesi, kendi kapasitelerini en uygun bir düzeyde geliştirebilmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapabilmesidir.

Kendini Gerçekleştirmekte Olan Bireyin Özellikleri : Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında da tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey hem kendisi hem de başkaları hakkında iyi düşüncelere sahiptir; insan değerlerine saygı duyar, onları benimser ve geliştirir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey zamanının iyi kullanır; geçmişten çok geleceğe dönüktür; yaratıcıdır. Kendine saygı duyar ve kendini olduğu gibi kabul eder; duygularını açığa vurmaktan kaçınmaz. Kendini gerçekleştirmekte olan birey değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır. Kendini değiştirmekte olan bu gerçek dünyanın yine değiştirmekte olan bir parçası gibi görür.

Kendini gerçekleştirme, birey için, kuşkusuz yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Her bireyin belli bir dönemde belirli bir gerçekleştirmeye düzeyi vardır. Bu gerçekleştirmeye düzeyinin zaman içinde olumlu yönde gelişmesi beklenir. İşte, psikolojik danışma ve rehberlik yardımının amacı da yukarıda sıralanan özellikler bakımından bireyin bu gerçekleştirmeye düzeyini geliştirmek ve en uygun seviyeye gelmesini sağlamaktır.

PSİKOLOJİK DANIŞMA

Kişisel, sosyal, eğitimsel ve mesleki konularda kişilerin amaçlarını belirleme, karar verme, problemlerini çözme vb. konularda psikolojik danışmanlardan yardım alma sürecidir.

Psikolojik danışman tarafsız, kişilik haklarına saygılı, güven ve gizlilik etik değerler çerçevesinde davranır.

Psikolojik danışman;

- Kendini daha iyi tanımak isteyen,
- Arkadaşlarıyla, ailesiyle, öğretmenleriyle ilişkilerini düzeltmek ya da geliştirmek isteyen,
- Utangaçlıkla ya da yalnızlıkla baş etmek isteyen,
- Girişken olmak, kendine güvenini artırmak isteyen veya buna gerek duyan,
- Duygularını ifade etmekte zorlanan ya da daha iyi ifade etmek isteyen,
- Kaygı ve stresle baş etmek isteyen,
- Sınavlarla sorunu olan ya da akademik başarısını artırmak isteyen,
- Mesleki anlamda seçim yapmak isteyen,
- Karar vermekte güçlük çeken kişilere yardım eder.

Psikolojik danışman problemin belirlenip amaçlarınıza ulaşmanıza, sağlıklı kararlar vermenize yardımcı olur.

Psikolojik danışmanınız; gizlilik, güven ve kişilik haklarınıza saygı çerçevesinde sizi yargılamadan, koşulsuz kabul ederek dinliyecek, size dürüst ve açık davranacak, paylaştığınız soruna çözüm bulmanızda yardımcı olacaktır.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANIN İLKELERİ

Çağdaşlık bir uygarlık düzeyini, bir kültürü dile getirmektedir. Çağdaş dediğimizde, yaklaşık aynı uygarlık düzeyinde olan, kültürleri birbirinden farklı da olsa aynı temel değerleri paylaşan kimseleri anlıyoruz. Toplumları çağdaş yapan temel değerlerden en önemlisi; insan varlığına verilen değerdir. Çağdaş toplumlarda geçerli olan insan anlayışındaki evrensel değerlerden ve eğitim felsefesinden esinlenen rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde göz önünde bulundurulması gereken önemli bazı ilkeler vardır. Bu ilkeler şunlardır:

1. İnsan Saygıya Değer Bir Varlıktır

Her birey sahip olduğu özellikler bakımından biriciktir. Dolayısıyla insanoğlu dili, dini, cinsiyeti, sosyal sınıfı, fiziksel ve psikolojik özellikleri, arzuları, düşünceleri, tercihleri ve kararları bakımından saygıya değer bir varlıktır. Saygı tüm bu özellikleri kapsamalıdır. Danışman karşısındaki bireyi değerli bir varlık olarak algılamalı, onun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmalı, onu dikkatle dinlemeli ve verdiği kararlarda gerekli bilgi ve desteği sağlamalıdır.

2. Her Birey Seçme ve Karar Verme Özgürlüğüne Sahiptir

Günümüzde insana kendi yönünü çizmesine, kendi hayatı hakkında karar verme özgürlüğüne sahip olmasına, kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenmesine ve çeşitli durumlarla ilgili yaptığı tercihlerle varoluşunu ortaya koymasına fırsat verilmektedir. Bireyin seçme özgürlüğünü kullanabilmesi için önünde seçim yapabileceği alternatiflerin olması gerekir. Çağdaş demokratik toplumlar, bireylere kendilerini gerçekleştirme çabalarında kısıtlayıcı ekonomik ve siyasal engelleri kaldırma ve bireylerin özgürlük sınırlarını elden geldiği kadar genişletme çabasıdadırlar Rehberlik, bireye seçme özgürlüğü tanıyan çevrelerde var olabilir ve rehberliğin görevi bireyin bu özgürlüğünü kullanabilmesi için seçenekleri algılayabilmesine ve doğru tercihler yapmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır (Kuzgun, 1992).

3. Her Birey yardıma İhtiyaç Duyar ve Yardım Almalıdır

Birey biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak gelişimini sağlayabilmesi için başkalarının yardımına ihtiyaç duyar. Rehberliğin amacı bireyin kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır. Bu nedenle her birey için rehberlik hizmetleri açık olmalıdır. Rehberlik hizmetlerini sadece normalden sapanlara, özürlü ya da uyumsuz bireylere verilen bir yardım hizmeti olarak da görmemek gerekir. Rehberlik hizmetleri, koruyucu bir hizmet olduğundan sıkıntıya düşen herkes bu hizmetlerden yararlanabilir.

4. Rehberlik Hizmetlerinde Yürütülmesinde Gönüllülük Esastır

Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi gönüllülük esasına dayanır. Hiç kimseye, bu hizmetlerden yararlanması için baskı yapılamaz. Ayrıca rehberlik hizmetleri ile ilgili görevleri yapması için hiç kimse zorlanamaz. Rehberlik hizmetleri zorlamayla değil, katılım ve işbirliği içerisinde yürütülür.

5. Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Gizlilik Esastır

Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi esnasında danışmanın mahremiyetine saygı duyulmalı ve danışanın sırlarının saklanması özen gösterilmelidir. Danışanın kendisi ile ilgili paylaştığı sırları izni olmaksızın hiçbir kurum veya kişiye iletilmemelidir. Danışma ortamlarında güvenin oluşturulabilmesi için gizlilik ilkesine titizlikle uyulmalıdır.

6. Rehberlik Hizmetlerinde Bireysel Farklara Saygı Duyulmalıdır

Bireyler yetenek, ilgi, değer, tutum, gelişim özellikleri, psikolojik, kültürel, sosyal ve ekonomik yönleri bakımından birbirinden farklılık gösterirler. Rehberlik hizmetleri yürütülürken bu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim programları ve ortamı bu özellikler dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Bedence zayıf olanın öğretmeni tarafından diğer arkadaşları gibi kilolu olmadığı gerekçesiyle azarlanması ne kadar yadırganacak şeyse aynı şekilde yeteneği düşük olanın iyi öğrenemediği gerekçesiyle azarlanması o kadar yanlıştır.

7. Rehberlik Hizmetleri Yaşam Boyu Süren Bir Hizmettir

Rehberlik hizmetleri koruyucu ve geliştirici bir fonksiyona sahiptir. Gelişim doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte, her gelişim döneminin kendine özgü görevlerinin yerine getirilmesinde bireyler zaman zaman yardıma ihtiyaç duyabilir. Dolayısıyla bireyin yaşamı boyunca atacağı adımlarda sağlıklı kararlar alabilmesi için bu hizmetlerden yararlanmaya ihtiyacı vardır.

8. Rehberlik Hizmetleri Profesyonel Bir Yardım Sürecidir

Rehberlik hizmetleri belli bir plan ve program dahilinde yürütülmektedir. Bu işi yürüten kişilerin alanda gerekli eğitimi almış ve gerekli yeterliliğe ulaşmış olması gerekir. Rehberlik hizmetleri uzmanların liderliğinde, idareci, öğretmen ve diğer okul personeli işbirliği içerisinde yürütülmelidir.

9. Rehberlik Hizmetleri Bireye ve Topluma Karşı Sorumludur

Eğitim, bireye istendik davranışların kazandırılması amacını güder. Rehberlik faaliyetleri yürütülürken bu amaca dikkat edilmelidir. Bireyin toplumun desteği olmaksızın kendini gerçekleştirmesi mümkün değildir. İsteklerini toplumla çatışmadan gidermeyi öğrenmesi noktasında rehberlik hizmetleri gerekli desteği sağlamalıdır. Bu açıdan bakıldığında rehberliğin, bireyi toplumla karşı karşıya getirme gibi bir amacı taşımadığı net olarak görülür. Aksine rehberliğin amacı bireyin topluma dinamik bir uyum gösterebilmesi için gerekli duyarlılığı ve beceriyi kazanmasına yardım etmektir.

Toplum göz önünde bulundurulurken birey rencide edilmemeli, bireysel özellikleri geliştirirken de toplumun varlığı unutulmamalıdır. Aksi halde madalyonun bir yüzü yok edilmiş olur. "Kızım sende elektra karmaşası vardır" diyerek öğrencisinin intihar etmesine sebep olan öğretmen, bulunduğu Türk Toplumunun değerlerini göz önünde bulundurmadan rehberlik etmeye kalkışmıştır. İlkesiz davrandığı için beklenmedik kötü bir sonuçla karşı karşıya kalmıştır.

10. Rehberlik Hizmetleri Eğitimin Ayrılmaz Bir Parçasıdır

Eğitimin, öğretim ve yönetim gibi geleneksel iki işlevinin yanında gelişmekte olan rehberlik hizmetleri üçüncü temel ayağını oluşturmaktadır. Rehberlik hizmetleri yürütülürken eğitimin diğer fonksiyonları ile ahenk içerisinde olmasına dikkat edilmelidir. Rehberlik hizmetleri bir eğitim hizmeti olarak düşünölmeli, eğitimden ayrı ama eğitim için yürütölen bir hizmet olarak anlaşölmamalıdır.